

Generelt informeret samtykke til mindre behandlinger af varigt inhabile patienter

Kort fortalt

Et generelt informeret samtykke til mindre behandlinger af varigt inhabile patienter kan indhentes forud for op til et år ad gangen. Det kan give sundhedspersoner og plejepersonale mulighed for at udføre en række bestemte mindre undersøgelser og behandlinger af varigt inhabile, så snart behovet opstår, uden at skulle kontakte patientens pårørende for at indhente samtykke forud for hver behandling.

Informeret samtykke

Patienter har ret til selvbestemmelse. Derfor er det et grundlæggende princip i sundhedsloven, at der skal indhentes informeret samtykke forud for en undersøgelse eller behandling, uanset hvor stor eller lille en behandling, der er tale om.

Varigt inhabile patienter

Nogle patienter kan ikke selv give samtykke til behandling og undersøgelse. Hvis en patient varigt mangler evnen til at give informeret samtykke, er patienten varigt inhabil.

Det kan være patienter med en varigt nedsat psykisk eller kognitiv funktionsevne, uanset om det er medfødt eller erhvervet. Det kan fx være udviklingshæmmede, patienter med demenssygdom eller hjerneskade.

At være varigt inhabil er ikke det samme som at være umyndiggjort eller at være under værgemål.

Varig inhabilitet skal noteres i patientens journal og kommunikeres til det relevante plejepersonale, fx på plejecenter, bosted eller i hjemmeplejen, så de sundhedspersoner, der varetager pleje og behandling af patienten, er opmærksomme på, at patienten ikke selv kan give informeret samtykke til alle behandlinger og undersøgelser.

Informeret samtykke for varigt inhabile

Hvis varigt inhabile patienter har behov for sundhedsfaglig behandling, skal deres nærmeste pårørende, personlige væрге eller fremtidsfuldmægtig ifølge sundhedsloven give et informeret samtykke.

Der kan dog være mindre behandlinger og undersøgelser, som den varigt inhabile selv er i stand til at forholde sig til og give samtykke til.

Det kan være simple, ikke indgribende tiltag, som den varigt inhabile patient i den konkrete situation er i stand til at forstå og overskue konsekvenserne af, fx mindre undersøgelser som vejning, måling af temperatur, puls eller blodtryk eller undersøgelser for mindre sår og sårpleje.

Den behandlingsansvarlige sundhedsperson skal vurdere, om den varigt inhabile patient i situationen er i stand til at give samtykke til en konkret behandling. I de situationer kan sundhedspersonen indhente et konkret informeret samtykke fra patienten selv uden at inddrage repræsentanten for den varigt inhabile.

Hvis sundhedspersonen vurderer, at patienten ikke er i stand til at forholde sig fornuftsmæssigt og afgive informeret samtykke til en konkret undersøgelse eller behandling, skal patientens repræsentant kontaktes, så der kan gives stedfortrædende samtykke til undersøgelsen eller behandlingen, uanset hvor stor eller lille en behandling, der er tale om.

Generelt informeret samtykke forenkler udførelsen af mindre behandlinger

Behandling og undersøgelse af varigt inhabile patienter kan gives nemmere og hurtigere, hvis der ikke skal indhentes et konkret informeret samtykke fra patientens repræsentant forud for hver mindre behandling. Derfor er det muligt for nærmeste pårørende, værge eller fremtidsfuldmægtig at afgive et **generelt informeret samtykke** til en række mindre behandlinger og undersøgelser, som patienter på fx plejecentre, på bosteder, i hjemmeplejen og i hjemmesygeplejen hyppigt kan få behov for. Dermed får de bedre mulighed for at reagere med det samme på symptomer og på nyopstået eller tilbagevendende sygdom.

Et generelt informeret samtykke kan fx sikre, at sundhedspersoner kan undersøge en varigt inhabil patient, der viser symptomer på urinvejsinfektion, og give behandling, uden at patientens pårørende behøver at blive kontaktet først. Det vil spare tid for personalet, og behandlingen kan samtidig gives uden unødigt forsinkelse. Desuden oplever nogle pårørende slet ikke behov for at blive inddraget, når der alene er tale om gængse mindre undersøgelser og behandlinger.

Repræsentanter for varigt inhabile patienter har ikke i alle situationer krav på at kunne give et generelt informeret samtykke. En sundhedsperson vil kunne afvise at tage imod et generelt informeret samtykke, hvis sundhedspersonen vurderer, at det ikke vil være forsvarligt for den enkelte patient, eller hvis der ikke kan opnås enighed om omfanget af informationen, der gives undervejs i perioden, hvor det generelt informerede samtykke gælder.

Grundpakke og tilvalgsliste for generelt informeret samtykke

Et generelt informeret samtykke kan omfatte en række konkrete undersøgelser og behandlinger. De er opdelt i to kategorier:

- En såkaldt grundpakke (liste a) der bl.a. omfatter undersøgelse af urin, simpel sårpleje og almindelig lægelig undersøgelse. Hvis der indhentes et generelt informeret samtykke til grundpakken, er alle undersøgelser og behandlinger i pakken omfattet.
- En tilvalgsliste (liste b) med mindre behandlinger, der kan gives generelt informeret samtykke til enkeltvis, hvis de er relevante for den enkelte patient. Det er fx almindeligt tandeftersyn, behandling af huller i tænderne, fodterapi og behandling af tilbagevendende forstoppelse.

Se hele grundpakken (liste a) og tilvalgslisten (liste b) på side 7 og 8.

Det er muligt kun at vælge mindre behandlinger på liste b, uden at vælge grundpakken i liste a. Både grundpakken og tilvalgslisten omfatter hyppigt forekommende, mindre undersøgelser og behandlinger, hvor alvorlige bivirkninger eller komplikationer kun optræder meget sjældent.

En varigt inhabil patient har mulighed for at sige fra, med ord eller handling, hvis han eller hun ikke vil undersøges eller behandles, også selvom der er indhentet et generelt informeret samtykke til den pågældende behandling. Hvis en patient modsætter sig, kan videre behandling eventuelt ske i henhold til reglerne i lov om anvendelse af tvang ved somatisk behandling af varigt inhabile.

Hvor og hvordan kan generelt informeret samtykke anvendes i sundhedsvæsenet?

Et generelt informeret samtykke kan gives til undersøgelser og behandlinger på fx plejehjem, botilbud, i hjemmesygepleje eller hos egen læge. Ofte vil et generelt informeret samtykke blive indhentet af personale på fx plejehjem eller af patientens egen læge, som dels selv kan udføre undersøgelser og behandlinger, dels kan delegerede opgaver til plejepersonale, som så kan udføre relevante undersøgelser og behandlinger under ansvar af lægen.

Den sundhedsperson, der indhenter et generelt informeret samtykke, skal oplyse den person, der giver samtykket, om effekt af og risiko for komplikationer og bivirkninger ved de behandlinger, der gives generelt informeret samtykke til.

Der kan ikke gives generelt informeret samtykket til behandlinger på sygehus eller indledende undersøgelser hos speciallæge.

Generelt informeret samtykke er et supplement til de gældende samtykkeregler

Samtykke til behandlingsplaner

Patienter med fx kroniske sygdomme vil typisk få lagt en behandlingsplan for undersøgelser og behandling i forbindelse med en konkret og aktuel sygdom. Den behandlingsansvarlige sundhedspersoner, fx den praktiserende læge eller tandlæge, skal her indhente et informeret samtykke til den konkrete behandlingsplan. Derfor er det ikke nødvendigt også at indhente generelt informeret samtykke til de mindre behandlinger og undersøgelser som er en del af den aktuelle behandlingsplan, der godt kan være gældende for en længere periode.

Det gælder fx diabetespatienter, hvor blodprøver og behandling med medicin vil være delelementer i den behandlingsplan, der er givet samtykke til, eller patienter med behov for fysioterapi, hvor træningssessioner eller massage er delelementer i en behandlingsplan, som en fysioterapeut har indhentet informeret samtykke til.

Akut behandling kan gives uden samtykke

Det er altid muligt at give øjeblikkelig behandling af en varigt inhabil patient uden indhentelse af et informeret samtykke, hvis det er påkrævet for patientens overlevelse eller for på længere sigt at forbedre patientens chance for overlevelse eller for et væsentligt bedre resultat af behandlingen.

Krav om skriftligt samtykke

Et generelt informeret samtykke skal være skriftligt, så der ikke er tvivl om omfanget. Det er derfor ikke tilstrækkeligt, at det generelt informerede samtykke indhentes mundtligt og journalføres.

Samtykket kan højst gælde et år

Et generelt informeret samtykke kan gælde i op til 12 måneder. Derefter skal repræsentanten for den varigt inhabile tage stilling til, om der skal gives et nyt generelt informeret samtykke. Et generelt informeret samtykke kan til hver en tid trækkes tilbage.

Liste a – grundpakken

For følgende mindre behandlinger kan der indhentes et generelt informeret samtykke:

1. Måling af temperatur, puls, blodtryk og iltmætning (pulsoximeter)
2. Undersøgelse af urin med urinstix
3. Kompressionsbehandling, herunder behandlerstrømper
4. Tryksårforebyggelse
5. Kontinenspleje
6. Måling af hæmoglobin, CRP eller blodsukker på baggrund af fingerprik
7. Undersøgelse for simple sår og sårpleje ved ukomplicerede sårforløb, herunder skiftning af forbindinger på simple sår
8. Vejning
9. Almindelig fysisk lægelig undersøgelse, som fx hjerte- og lungestetoskopi, med undtagelse af gynækologisk undersøgelse

Liste b – tilvalg

For følgende mindre behandlinger, kan der indhentes et generelt informeret samtykke, i det omfang det vurderes at være relevant for den pågældende patient:

1. Anlæggelse og afvanding med kompressionsbind ved ødemer på kendt baggrund
2. Behandling med håndkøbslægemidler for kendt, tilbagevendende forstoppelsesproblematik
3. Hals- og næsepodning
4. Næseskyllning
5. Undersøgelse og behandling for kendt smerteproblematik med præparater, som kan købes i håndkøb
6. Behandling for hos patienten kendt simpel allergi som fx høfeber
7. Undersøgelse for og behandling af hyppigt forekommende ukomplicerede infektioner i urinveje, øjne og hud samt i øvre og nedre luftveje
8. Fysioterapi ved kendt behov hos patienten
9. Ergoterapi ved kendt behov hos patienten
10. Fodterapi ved kendt behov hos patienten
11. Almindeligt tandeftersyn i form af undersøgelse af tænder, kæber og mund, herunder afpudsning samt evt. kontrolrøntgenundersøgelse af tænder, mund og kæbe
12. Opfølgende behandling hos patient med kendt tandproblematik, herunder almindelig sundhedsfremmende og sygdomsforebyggende behandling, fluoridbehandling og anden medikamentel behandling af bakterielle infektioner eller svampeinfektioner, instruktion i og udførelse af mundhygiejne, røntgenundersøgelse, tandrensning, tilpasning eller nødvendig korrektion af proteser, herunder nødvendig lokalbedøvelse
13. Behandling af huller i tænderne, herunder nødvendig lokalbedøvelse
14. Simpel tandudtrækning, herunder nødvendig lokalbedøvelse
15. Behandling af syn ved optiker